

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO / REPUBLIC OF KOSOVO
GJKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 16. decembra 2024. godine
Br. Ref.:RK 2586/24

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI294/23

Podnosilac

Sadri Mazreku

Ocena ustavnosti presude
PML. br. 336/2023 od 25. septembra 2023. godine Vrhovnog suda Kosova

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sutkinja
Bajram Ljatifi, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija
Enver Peci, sudija i
Jeton Bytyqi, sudija

Podnosilac zahteva

- Zahtev je podneo Sadri Mazreku, sa prebivalištem u opštini Mališevo (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), koga zastupa Artan Qerkini, advokat iz Prištine.

Osporene odluka

2. Podnosilac zahteva osporava ustavnost presude [PML. br. 336/2023] od 25. septembra 2023. godine Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud) u vezi sa presudom [PA1. br. 1805/22] od 12. aprila 2023. godine Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) i presudom [P. br. 274/2015] od 21. septembra 2022. godine Osnovnog suda u Đakovici – filijala u Mališevu, Opšti departman, Krivična divizija (u daljem tekstu: Osnovni sud).

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene presude, kojom se navodi da su podnosiocu zahteva povređena prava i osnovne slobode, zagarantovane članovima 24. [Jednakost pred zakonom] i 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. (Procesuiranje podnesaka) i 47. (Individualni zahtevi) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 25 (Podnošenje zahteva i odgovora) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo br. 01/2023 (u daljem tekstu: Poslovník).

Postupak pred Ustavnim sudom

5. Dana 29. decembra 2023. godine, podnosilac zahteva je preko svog zastupnika podneo prvi zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 9. januara 2023. godine, podnosilac zahteva je podneo svoj drugi zahtev Sudu, koji je Sud registrovao kao dopunu prvog zahteva.
7. Dana 16. januara 2024. godine, predsednica Suda je odlukom [br. GJR.KI294/23] imenovala sudiju Safeta Hoxhu za sudiju izvestiova i odlukom [br. KSH.KI294/23] Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Radomir Laban (predsedavajući), Remzije Istrefi-Peci i Enver Peci (članovi).
8. Dana 24. januara 2024. godine, Sud je obavestio zastupnika podnosioca zahteva i Vrhovni sud o registraciji zahteva i dostavio kopiju zahteva poslednje navedenom.
9. Dana 31. januara 2024. godine, podnosilac zahteva je podneo Sudu dopis za dopunu podnetih dokaza.
10. Dana 11. marta 2024. godine, sudija Jeton Bytyqi je položio zakletvu pred predsednicom Republike Kosovo, kada je i počeo njegov mandat u Sudu.
11. Dana 13. maja 2024. godine, podnosilac zahteva je podneo Sudu dodatni dopis za dopunu podnetih dokaza.

12. Dana 2. septembra 2024. godine, podnosilac zahteva je podneo Sudu dodatni dopis za dopunu dokaza.
13. Dana 24. septembra 2024. godine, Sud je tražio od zastupnika podnosioca zahteva da podnese kopije žalbe i zahteva za zaštitu zakonitosti, podnete Apelacionom sudu i Vrhovnom sudu.
14. Dana 29. oktobra 2024. godine, sudija Safet Hoxha je na osnovu člana 18. (Isključivanje sudije) Zakona o Ustavnom sudu tražio da bude isključen kao sudija izvestilac i sa odlučivanja u slučaju KI294/23.
15. Dana 30. oktobra 2024. godine, predsednica je odlukom [br. Ref. KK741/24] usvojila zahtev sudije Safeta Hoxhe za isključenje.
16. Dana 1. novembra 2024. godine, predsednica je odlukom [br. GJR.KI294/23], umesto sudije Safeta Hoxhe, imenovala sudiju Jetona Bytyqija za sudiju izvestioca.
17. Dana 26. novembra 2024. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

18. Iz spisa predmeta proizilazi da je podnosilac zahteva u Osnovnom sudu u Đakovici/filijala u Mališevu, u vezi sa sporom za utvrđivanje svojine prema nasleđu, koji se razvijao u ovom sudu, koji je rezultirao donošenjem presude [C. br. 87/2009] od 3. juna 2014. godine, podneo presudu [C. br. 85/2001] od 19. aprila 2002. godine Opštinskog suda u Mališevu (u daljem tekstu: presuda [C. br. 85/2001]), navodeći da je postojala osoba [Rr.M], koja je navodno bila brat podnosioca zahteva, koja je nasledila imovinu, a koju je podnosilac zahteva nazvao [Rr.M], a zatim je nasledila tu imovinu zajedno sa nekoliko drugih lica.
19. Dana 18. februara 2015. godine, Osnovno tužilaštvo u Đakovici je podiglo optužnicu protiv podnosioca zahteva za krivično delo „*Legalizovanje lažnog sadržaja*“ iz stava 1, člana 403. (Legalizovanje lažnog sadržaja) Krivičnog zakonika br. 04/L-082 Republike Kosovo (u daljem tekstu: KZRK), jer se sumnjalo da je podnosilac zahteva doveo u zabludu Osnovni sud u Đakovici - filijala u Mališevu i sudiju [H.K.], predocenjem lažne isprave da je postojala osoba po imenu [Rr.M], za koju je navodio da mu je brat.
20. Dana 21. septembra 2022. godine, Osnovni sud je presudom [P. br. 274/2015] oglasio podnosioca zahteva krivim za krivično delo „*Legalizovanje lažnog sadržaja*“ iz stava 1, člana 403. KZRK-a i osudio ga na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 9 (devet) meseci, jer je isti, podnošenjem presude [C. br. 85/2001], koja se odnosila na utvrđivanje svojine prema nasleđu katastarske parcele br. 893/1 po kulturi njive, površine od 0,47,00/ha, doveo u zabludu Osnovni sud u Đakovici/filijala u Mališevu. Osnovni sud je obrazložio da je „*postojao samo jedan [Rr.H.M], od oca [H], majke [R], sa brojem protokola 203-15/7 Mališevo, datum 13.10.1995. godine, rođen 1893. godine, dok je preminuo 25.04.1959. godine, izdat od strane opštine Orahovac [...] dok je „okrivljeni doveo ovaj sud u zabludu predstavljanjem lažne isprave da je postojalo lice po imenu [Rr.M] (brat okrivljenog), da bi dobio nepokretnost, tj. katastarsku parcelu br. 893/1, na površini od 0,47,00 ha, iako je ta nepokretnost pripadala romskoj porodici [S.M.], a kada se zna da je okrivljeni podneo predlog da se utvrdi smrt [Rr.M] (njegovog brata),*

što je sud potvrdio rešenjem Nd. br. 29/2001 od 09.04.2001. godine, a sudu nije predočio nijedan dokaz pre 1999. godine”.

21. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je uložio žalbu Apelacionom sudu protiv presude [P. br. 274/2015] od 21. septembra 2022. godine Osnovnog suda, navodeći da ga je poslednje navedeni (i) pogrešno oglasio krivim za krivično delo „*Legalizovanje lažnog sadržaja*“, jer je podneo kao dokaz u sudskom postupku presudu Osnovnog suda koju je doneo sud kao nadležni organ i u tom slučaju ne postoji lažna isprava, kao što je predviđeno u obeležju konkretnog krivičnog dela; (ii) nije dao jasne razloge u vezi sa izvedenim dokazima, već je samo opisao dokaze; (iii) nije razjasnio dokaze koji su među sobom bili kontradiktorni; i (iv) vrsta i visina kazne nisu odgovarali okolnostima slučaja.
22. Dana 12. aprila 2023. godine, Apelacioni sud je presudom [PAL. br. 1805/22] delimično usvojio žalbu podnosioca zahteva i preinačio presudu [P. br. 274/2015] od 21. septembra 2022. godine Osnovnog suda, tako da je (i) krivično delo prekvalifikovao kao „*Legalizovanje lažnog sadržaja*“ iz stava 2 člana 403. (Legalizovanje lažnog sadržaja) KZRK-a; i (ii) u odnosu na krivičnu sankciju, potvrđena je kazna zatvora u vremenskom trajanju od 9 (devet) meseci, i odlučeno je da se ne izvrši ako u periodu od 2 (dve) godine podnosilac zahteva ne izvrši neko drugo krivično delo. Apelacioni sud je, između ostalog, obrazložio da (i) „*korišćenje ove sudske odluke [presuda [C. br. 85/2001]], znajući da se zasniva na lažnim činjenicama, znači da je optuženi bio upoznat sa ovom okolnošću [...]*“; i (ii) „*prvostepeni sud je pravilno odlučio kada je utvrdio da je vreme izvršenja bilo 03.06.2014. godine, računajući vreme izvršenja trenutak odlučivanja u parničnom predmetu gde je nadležni sud doveden u zabludu od strane sada optuženog prilikom ocene presude iz 2002. godine, dakle, usvajajući sadržaj ove sudske odluke kao istinit i zasnivajući odluku na tom dokazu, sve dok je optuženi, kao otkriveni, bio upoznat sa lažnim sadržajem ovog dokaza*“.
23. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je lično podneo prvi zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu protiv presude [P. br. 274/2015] od 21. septembra 2022. godine Osnovnog suda i presude [PAL. br. 1805 /22] od 12. aprila 2023. godine Apelacionog suda, zbog povrede stava 3, člana 311. (Izmena sastava pretresnog veća tokom odlaganja) Zakonika br. 04/L-123 o krivičnom postupku (u daljem tekstu: ZKP), između ostalog, zbog činjenice da je u njegovom slučaju „*odlaganje trajalo više od tri meseca i da je ispitivanje moralo da se započne iznova i održi pred drugim pretresnim većem*“.
24. Dana 21. juna 2023. godine, podnosilac zahteva je preko svog zastupnika podneo drugi zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu protiv presude [P. br. 274/2015] od 21. septembra 2022. godine Osnovnog suda i presude [PAL. br. 1805/22] od 12. aprila 2023. godine Apelacionog suda, u kom slučaju je u suštini: (i) ponovio žalbene navode svoje žalbe u pogledu ocene dokaza; (ii) istakao da nije preduzeo nikakve radnje u vezi sa izvršenjem krivičnog dela kako tvrdi da je navedeno u presudi Osnovnog suda; i (iii) smatrao da sudska odluka nije bila obrazložena.
25. Dana 3. jula 2023. godine, podnosilac zahteva je, preko svog drugog zastupnika, podneo treći zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu protiv presude [P. br. 274/2015] od 21. septembra 2022. godine Osnovnog suda i presude [PAL. br. 1805/2022] od 12. aprila 2023. godine Apelacionog suda, zbog: (i) bitne povrede krivičnog postupka iz tačke 1.12 stava 1 člana 384. ZKP-a; (ii) drugih povreda odredaba krivičnog postupka iz tačke 1.3 stava 1 člana 432. (Razlozi za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti) ZKP-a.

26. Dana 25. septembra 2023. godine, Vrhovni sud je presudom [Pml. br. 336/2023] odbio kao neosnovane zahteve za zaštitu zakonitosti podnosioca, podnete protiv presude [P. br. 274/2015] od 21. septembra 2022. godine Osnovnog suda i presude [PAI. br. 1805/22] od 12. aprila 2023. godine Apelacionog suda, sa obrazloženjem da je, između ostalog, „*Evidentno da prema odredbi člana 311. st. 3 ZKP-a, kada se izmeni sastav pretresnog veća, pretres počinje iznova. Ali u konkretnom slučaju u ovom krivičnom predmetu pretresno veće nije izmenjeno, jer je predmet razmatrao sudija pojedinac i to u zakonskom roku, a nije bilo odlaganja pretresa, kako se pogrešno tvrdi u zahtevu osuđenog*“. Što se tiče ostalih tvrdnji, potvrdio je presudu Apelacionog suda.

Navodi podnosioca zahteva

Navodi podnosioca zahteva u zahtevu podnetim 29. decembra 2023. godine

27. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi da mu je osporenom presudom povređeno pravo zagwarantovano članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a. Podnosilac zahteva, u dopuni svog zahteva 9. januara 2024. godine, takođe tvrdi da mu je povređeno pravo zagwarantovano članom 24. [Jednakost pred zakonom] Ustava.
28. Podnosilac zahteva u svom zahtevu navodi da je osporena presuda zahvaćena povredom prava na pravično i nepristrasno suđenje zbog: (i) očigledno proizvoljnog tumačenja zakona u pogledu ispunjenosti obeležja krivičnog dela; i (ii) nedostatka obrazloženosti sudske odluke.
29. Podnosilac zahteva navodi da su redovni sudovi u njegovom slučaju dali jasno proizvoljna pravna tumačenja koja dovode do očigledno pogrešnih zaključaka u pogledu ispunjenosti obeležja krivičnog dela „*Legalizovanje lažnog sadržaja*“, jer su redovni sudovi smatrali da se sudske presude „*mogu*“ smatrati lažnim ispravama, odnosno, donete u zabludi. Konkretnije, podnosilac zahteva ističe da: „*[...] je oglašen krivim na osnovu toga što je koristio kao dokaz u parničnom postupku sudsko rešenje doneto u drugom parničnom sudskom postupku. Konkretno, on je optužen da je dobio sudski spor po tužbi za utvrđivanje svojine prema nasleđu, koju su neki građani Mališeva, sa istim prezimenom [M], podneli protiv podnosioca zahteva i nekih članova njegove porodice u vezi sa jednom katastarskom parcelom. Kao glavni dokaz u ovom sudskom postupku, on je predočio rešenje Osnovnog suda, doneto u vanparničnom postupku, kojim se dokazuje da je postojalo lice po imenu [Rr.M] (brat podnosioca), koje je bilo sa ograničenim sposobnostima, da je isto lice umrlo bez naslednika 1971. godine i da je podnosilac zahteva od njega nasledio predmetnu parcelu*“. S tim u vezi, on citira Komentar Krivičnog zakonika iz 2014. godine, gde se, između ostalog, prema njegovim rečima, pojašnjava da „*[...] predmet ovog krivičnog dela nisu javne isprave, koje imaju karakter akta i rešenja koje nadležni organ donosi na osnovu sprovedenog postupka i na osnovu ocene dokaza*“. Kao rezultat toga, podnosilac zahteva smatra da bi bilo nelogično optuživati parničare zbog sadržaja presuda koje donese sudovi, kako se, prema njemu, dogodilo u konkretnom slučaju.
30. Podnosilac zahteva takođe navodi da su neki od glavnih navoda ostali nerazjašnjeni na svim nivoima pravosuđa, kao što su: (i) neiznošenje od strane sudova činjenica i okolnosti koje predstavljaju obeležja krivičnog dela „*Legalizovanje lažnog sadržaja*“; (ii) neargumentacija o tome kako lice koje je strana u postupku može legalizovati lažni sadržaj sudske presude; (iii) navod izjavljen u zahtevu za zaštitu zakonitosti u vezi sa povredom

stava 3, člana 311. (Izmena sastava pretresnog veća tokom odlaganja) Zakonika br. 04/L-123 o krivičnom postupku (u daljem tekstu: raniji ZKP), odnosno da je odlaganje pretresa trajalo više od 3 (tri) meseca i da je pretres trebalo da se održi pred drugim pretresnim većem i da se ispitaju svi dokazi; (iv) izricanje kazne; i da (v) da su neki drugi navodi i argumenti tretirani površno, sa opštim, površnim argumentima i „šablonski”.

31. Štaviše, podnosilac zahteva navodi da se uopšte nisu razmatrali navodi odbrane o tome koje su bile radnje podnosioca zahteva kojima je izvršio krivično delo za koje je osuđen, tačnije ističe:

“Konkretno, Vrhovni sud nije razmatrao glavni navod iznet tokom čitavog postupka da ni prvostepeni ni drugostepeni sud nisu izneli činjenice i okolnosti koje bi ukazivale na obeležje krivičnog dela za koje je podnosilac zahteva osuđen, dakle, u postupku koji se vodio u redovnim sudovima nije dat jasan odgovor da li je mogla da izvrši krivično delo „legalizovanje lažnog sadržaja“ sudske presude strana koja kao dokaz u postupku iznosi drugo sudsko rešenje? Kako se strana u postupku može oglasiti krivom za sadržaj presude koju je sud doneo nakon sprovođenja parničnog postupka koji obuhvata izvođenje dokaza i utvrđivanje činjenica, a što nezavisno vrši sud? U tom kontekstu, treba napomenuti da, posebno u krivičnim postupcima kada se pojedinci oglašavaju krivim i kažnjavaju – što znači da se neka ustavna prava automatski ograničavaju – standard obrazloženja odluka treba da bude oštriji. Tako je ESLJP dosledno isticao da u krivičnim postupcima, u slučajevima uplitanja/ograničenja prava zagwarantovanih EKLJP, treba na poseban način sagledati da li su razlozi koje su dali sudovi „automatski ili stereotipni” i da li su sudovi zanemarili bilo koji važan navod strane”.

32. S tim u vezi, podnosilac zahteva smatra da osporena presuda nije ispunila standard obrazložene sudske odluke i stoga se poziva na sudsku praksu Suda, odnosno na slučajeve: [KI22/16](#) podnosilac zahteva: *Naser Husaj*, presuda od 2. maja 2017. godine [KI97/16](#), podnosilac zahteva: *IKK Classic*, presuda od 4. decembra 2017. godine i takođe sudsku praksu ESLJP-a, odnosno na slučajeve: [Hirvisaari protiv Finske](#) br. 49684/99, presuda od 27. septembra 2001. godine i [Tatishvili protiv Rusije](#) br. 1509/02, presuda od 22. februara 2007. godine.
33. Na kraju ovog zahteva, podnosilac zahteva traži od Suda da (i) proglasi zahtev prihvatljivim; (ii) utvrdi da je osporenom presudom povređen član 31. Ustava; i (iii) proglasi istu ništavom, vraćajući slučaj na presuđivanje.

Navodi podnosioca u zahtevu koji je podneo 9. januara 2024. godine

34. Podnosilac zahteva takođe, u dopuni svog zahteva 9. januara 2024. godine, dodaje da mu je povređeno i pravo na jednaku zaštitu i pravično i nepristrasno suđenje, jer: (i) su iz krivičnog spisa oduzeta dokumenta, odnosno dokument sa oznakom „Abucniregistar“ ili izvod iz registra imovinskih prava na nepokretnostima i da je, kada je podnosilac zahteva u krivičnom postupku tražio da se ovaj dokument izvede kao dokaz, Osnovni sud odbio njegovo izvođenje na osnovu toga da je dokaz građanske, a ne krivične prirode; (ii) prema njemu, njegova osuđujuća presuda je zasnovana na pretpostavci da je predmetna parcela bila u vlasništvu romske porodice, a da nije zasnovana na dokazima, već samo na izjavi oštećene strane; i (iii) da je bio na meti kao jedini krivac, iako su u ovom slučaju mogli biti optuženi i članovi njegove porodice.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

„1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.
[...]"

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Član 6. (Pravo na pravično suđenje)

„1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde.
[...]"

Zakonik br. 04/L-082 Krivični Zakonik Republike Kosove

Glava XXXII Krivična dela protiv pravosuđa i javne uprave

Član 403 (Legalizacija lažnog sadržaja)

„1. Svako lice koje zavede ovlašćeni organ pri potvrđivanju bilo koje neistine stvari koja treba da posluži kao dokaz pravne stvari ili javnog dokumenta, registra ili knjige, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od tri (3) meseca do pet (5) godina.

„2. Svako lice koje koristi takav dokument, registar ili knjigu, sa znanjem da su lažni, kazniće se kaznom iz stava 1. ovog člana.

Zakonik br. 04/L-123 o Krivičnom Postupku Republike Kosova

Glava XIX Glavni pretres

Član 311 (Izmena sastava pretresnog veća tokom odlaganja)

„[...]

3. Ako je glavni pretres bio odložen duže od tri (3) meseca, ili ako se pretres drži pred drugim predsednikom pretresnog veća, glavni pretres mora početi iznova i svi dokazi moraju biti ponovo izvedeni.

[...]“

Ocena Suda u vezi sa dopunom zahteva podnosioca

35. Sud prvo primećuje da je podnosilac zahteva podneo svoj prvi zahtev preko svog zakonskog zastupnika 29. decembra 2023. godine i drugi zahtev 9. januara 2024. godine na svoje ime. On je podneo još 3 (tri) dopisa na svoje ime kako bi dopunio svoj predmet dokazima sledećih datuma: 31. januara 2024. godine; 13. maja 2024. godine i 2. septembra 2024. godine.
36. U nastavku, u kontekstu razmatranja uzastopnih dopuna zahteva podnosioca, Sud se prvo poziva na relevantne odredbe Zakona o Sudu i njegovog Poslovnika.
37. Sud se poziva na stav 4, pravila 26 (Registracija zahteva i rok za dostavljanje odgovora) Poslovnika, koji propisuje:
- “(4) Osim ako to ne zahteva Sud ili ako je dobijena pismena dozvola od Suda, stranka koja je podnela zahtev ne može dostaviti nijedan dokument nakon isteka roka od petnaest (15) dana od dana podnošenja zahteva. Sud može naložiti kraći rok kada je za zahtev potrebno ubrzano razmatranje”.*
38. Na osnovu gore navedenih odredaba Poslovnika Suda, odredbe Poslovnika propisuju da podnosioci zahteva ne mogu dostaviti nijedan dokument nakon isteka roka od petnaest (15) dana od dana podnošenja zahteva, osim ako Sud zahteva dopunu zahteva.
39. Stoga, Sud na osnovu činjenice da je prvi zahtev podnosioca Ustavnom sudu podnet 29. decembra 2023. godine, dok je drugi zahtev podnet 9. januara 2024. godine, Sud utvrđuje da je poslednje navedeni podnet unutar proceduralnog roka propisan Zakonom i pravilom 26 Poslovnika. Međutim, u vezi sa dopunom zahteva podnetih 31. januara 2024. godine, 13. maja 2024. godine i 2. septembra 2024. godine, Sud utvrđuje da su isti podneti van proceduralnih rokova propisanih Zakonom i pravilom 26 Poslovnika (vidi, slično, slučajeve Suda: [KI133/20](#), podnosilac zahteva: *Raiffeisen Bank*, presuda od 30. marta 2022. godine, stavovi 103-105; i: [KI100/23](#), podnosilac zahteva: *Miradije Tusha, Naser Tusha, Artan Tusha, Ajshe Tusha, Hatixhe Tusha, Nadire Tusha i Nurhane Vladi-Tusha*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. februara 2024. godine, stavovi 56-57, kao i [KI171/23](#), podnosilac zahteva: *Lati fZariqi*, rešenje o neprihvatljivosti od 29. aprila 2024. godine, stavovi 35-43).

40. U tom smislu, Sud ponavlja da rokovi predviđeni Poslovníkom, u smislu postupka za razmatranje zahteva pred Sudom, služe pravnoj sigurnosti, što podrazumeva da su stranke u postupku pred Sudom unapred obavestene u vezi sa (i) uslovima podnošenja zahteva Sudu, (ii) pravima protivne strane da podnese odgovor; i (iii) rokom za dostavljanje informacija i drugih podnesaka u rokovima utvrđenim Zakonom i Poslovníkom (vidi, slučaj: KI100/23, podnosilac zahteva: *Miradije Tusha, Naser Tusha, Artan Tusha, Ajshe Tusha, Hatixhe Tusha, Nadire Tusha i Nurhane Vladi-Tusha*, gore citiran, stav 58, i KI171/23, podnosilac zahteva: *Latif Zariqi*, gore citiran, stav 42).
41. Shodno tome, Sud će nastaviti sa razmatranjem navoda podnosioca zahteva iznetim u njegovim zahtevima, podnetih 29. decembra 2023. godine i 9. januara 2024. godine Sudu.

Ocena prihvatljivosti prvog zahteva podnetog preko njegovog zakonskog zastupnika 29. decembra 2023. godine i njegove dopune preko njegovog zahteva od 9. januara 2024. godine

42. Sud prvo razmatra da li su ispunjeni uslovi prihvatljivosti, propisani Ustavom i dalje navedeni Zakonom i Poslovníkom.
43. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

44. Sud se takođe poziva na član 47. (Individualni zahtevi), član 48. (Tačnost podneska) i član 49. (Rokovi) Zakona, koji propisuju:

Član 47
(Individualni zahtevi)

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48
(Tačnost podneska)

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

45. Što se tiče ispunjenja ovih zahteva, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva (i) ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu [PML. br. 336/2023] od 25. septembra 2023. godine Vrhovnog suda u vezi sa presudom [PA1. br. 1805/22] od 12. aprila 2023. godine Apelacionog suda i presudom [P. br. 274/2015] od 21. septembra

2022. godine Osnovnog suda; (ii) naglasio je osnovna prava i slobode za koje navodi da su mu povređene; (iii) iscrpeo je sva pravna sredstva propisana zakonom; i (iv) podneo je zahtev u zakonski propisanim rokovima.

46. Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti propisane u pravilu 34 (Kriterijumi prihvatljivosti) Poslovnika. Stav (2) pravila 34 Poslovnika propisuje uslove na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući uslov da zahtev ne bude očigledno neosnovan. Tačnije, tačka (d) stava 1 i stav 2 pravila 34 Poslovnika propisuje:

“(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

[...]

(d) Ako zahtev tačno razjašnjava i adekvatno iznosi činjenice i navode o povredi ustavnih prava ili odredbi.

[...]

(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim ako je zahtev očigledno neosnovan kada podnosilac/teljka zahteva nije dovoljno dokazao/la i potkrepio/la svoju tvrdnju”.

47. Sud prvo ističe da gore navedeno pravilo, na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) i sudske prakse Suda, omogućava poslednje navedenom da proglašava zahteve neprihvatljivim iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može proglasiti zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako isti oceni da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 34 Poslovnika. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a i Suda, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četrtoog stepena“; (ii) navodi kategorisani „odsustvom očigledne ili evidentne povrede“; (iii) navodi koji su „nepotkrepljeni ili neobrazloženi“; i na kraju, (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi (vidi, slučajeve ESLJP-a: [Kemmachev protiv Francuske](#), br. 17621/91, presuda od 24. novembra 1994. godine, stav 44, [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, odluka od 31. maja 2005. godine, stav 55; [Mentzen protiv Letonije](#) br. 71074/01, odluka od 7. decembra 2004. godine, [Baillard protiv Francuske](#), br. 6032/04, odluka od 25. septembra 2008. godine, i slučajeve Suda: [K104/21](#), podnositeljka zahteva: *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. aprila 2021. godine, stav 26; [K1107/21](#), podnosilac zahteva: *Ramiz Hoti*, rešenje o neprihvatljivosti od 21. oktobra 2021. godine, stav 53; i [K105/23](#) podnosilac zahteva: *Branislav Gajin*, rešenje o neprihvatljivosti od 17. januara 2024. godine, stav 51).
48. U smislu ocene prihvatljivosti zahteva, odnosno, ocenjujući da li je zahtev očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će se prvo podsetiti na suštinu slučaja sadržanu u ovom zahtevu i na relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojima je, prema članu 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
49. U ovom aspektu, i na početku, Sud podseća da su okolnosti konkretnog slučaja povezane sa presudom [P. br. 274/2015] od 21. septembra 2022. godine Osnovnog suda, kojom je podnosioca zahteva oglasio krivim za krivično delo „Legalizovanje lažnog sadržaja“ iz

stava 1. člana 403. KZRK-a i osudio ga na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 9 (devet) meseci. Apelacioni sud je 12. aprila 2023. godine presudom [PA1. br. 1805/22] preinačio presudu Osnovnog suda, u kom slučaju je prekvalifikovao krivično delo „Legalizovanje lažnog sadržaja“, iz st. 2. člana 403. KZRK-a i potvrdio kaznu zatvora, ali je pretvorio u uslovnu kaznu. Podnosilac zahteva je podneo i 3 (tri) zahteva za zaštitu zakonitosti protiv presude Apelacionog suda, koje je Vrhovni sud presudom [Pml. br. 336/2023] od 25. septembra 2023. godine odbio.

50. Sud ponavlja da podnosilac zahteva u suštini navodi da je osporena presuda zahvaćena povredom prava na pravično i nepristrasno suđenje zbog: (i) očigledno proizvoljnog tumačenja zakona u pogledu ispunjenosti obeležja krivičnog dela; (ii) neobrazložena sudske odluke; kao i (iii) neprihvatanja dokaza. Isti u dopuni njegovog zahteva takođe pominje i (iv) povredu člana 24. [Jednakost pred zakonom] Ustava. Shodno tome, Sud će u nastavku razmotriti gore navedene navode podnosioca zahteva prema dole navedenim podelama.

I. Što se tiče navoda o očigledno proizvoljnom tumačenju zakona i prava na obrazloženu odluku

51. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi da su redovni sudovi u njegovom slučaju dali očigledno proizvoljna pravna tumačenja koja dovode do očigledno pogrešnih zaključaka u pogledu ispunjenosti obeležja krivičnog dela „Legalizovanje lažnog sadržaja“, jer su smatrali da se sudske presude mogu smatrati lažnim ispravama, odnosno on navodi: “[...] on je optužen da je dobio sudski spor po tužbi za utvrđivanje svojine prema nasleđu, koju su neki građani Mališeva, sa istim prezimenom [M], podneli protiv podnosioca zahteva i nekih članova njegove porodice u vezi sa jednom katastarskom parcelom. Kao glavni dokaz u ovom sudskom postupku, on je predočio rešenje Osnovnog suda, doneto u vanparničnom postupku, kojim se dokazuje da je postojalo lice po imenu [Rr.M] (brat podnosioca), koje je bilo sa ograničenim sposobnostima, da je isto lice umrlo bez naslednika 1971. godine i da je podnosilac zahteva od njega nasledio predmetnu parcelu”. On takođe navodi da pitanje obeležja krivičnog dela nije obrazloženo od strane redovnih sudova.
52. S tim u vezi, Sud prvo naglašava da na osnovu svoje sudske prakse, po pravilu, navodi da pogrešno tumačenje i primenu zakona za koje se tvrdi da su ih učinili redovni sudovi spadaju u oblast zakonitosti i kao takvi, u principu, nisu predmet Ustavnog suda (vidi, slučajeve Suda: br. [KI06/17](#), podnosilac zahteva: *L. G. i petoro drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. oktobra 2016. godine, stav 36; [KI75/17](#), podnosilac zahteva: *X*, rešenje o neprihvatljivosti od 6. decembra 2017. godine, stav 55; [KI103/24](#), podnosilac zahteva: *Sylejman Zeneli*, presuda od 11. septembra 2024. godine, stav 45).
53. Međutim, Sud može ocenjivati pravna tumačenja redovnih sudova izuzetno i samo ako su ta tumačenja dovela do proizvoljnih ili očigledno nerazumnih zaključaka (vidi, slučajeve Suda: [KI75/17](#), podnosilac zahteva: *X*, presuda od 30. januara 2018. godine, stav 59; [KI89/22](#), podnosilac zahteva: *Xhelal Plakolli*, gore citiran, stav 44; i [KO103/24](#), podnosilac zahteva: *Sylejman Zeneli*, gore citiran, stav 47).
54. Što se tiče prava na obrazloženu odluku, Sud naglašava da na osnovu sudske prakse ESLJP-a, koju je Sud usvojio, proizilazi, između ostalog, da (i) garancije sadržane u stavu 1, člana 6. EKLJP-a i članu 31. Ustava uključuju i obavezu sudova da dostave dovoljno obrazloženje za svoje odluke; (ii) obrazložena sudska odluka pokazuje stranama da je

njihov slučaj zaista razmotren; (iii) niži sud ili državni organ moraju dati takve razloge i obrazloženja koja će omogućiti strankama da efektivno ostvare bilo koje postojeće pravo na žalbu; (iv) stav 1, člana 6. EKLJP-a i član 31. Ustava obavezuju sudove da daju razloge za svoje odluke, ali to ne znači da je za svaki argument potreban detaljan odgovor; i da (v) priroda odluke koju donosi zavisi od toga da li je sud dužan da za nju da razloge, a o tome se može odlučiti samo u smislu okolnosti predmetnog slučaja: potrebno je uzeti u obzir, između ostalog, vrste različitih podnesaka koje strana može podneti sudu i razlike koje postoje između pravnih sistema zemalja u odnosu na zakonske odredbe, običajna pravila, pravne stavove i iznošenje i izradu presuda (za detaljniju razradu u vezi sa načelima obrazložene sudske odluke, vidi slučajeve ESLJP-a: *Suominen protiv Finske*, br. 37801/97, presuda od 1. jula 2003. godine, stav 34; *Hirvisaari protiv Finske*, br. 49684/99, presuda do 25. decembra 2001. godine, stav 30; *Van de Hurk protiv Holandije*, br. 16034/90, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61; *García Ruiz protiv Španije*, br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 26; *Perez protiv Francuske*, br. 47287/99, presuda od 12. februara 2004. godine, stav 81; *Ruiz Toria protiv Španije*, br. 18390/91, presuda od 9. decembra 1994. godine, stav 29; kao i slučajeve Suda: *KI143/22*, podnosilac zahteva: *Hidroenergji sh.p.k*, presuda od 15. decembra 2022. godine, stavovi 113-124; i *KI164/23*, *KI173/23*, *KI174/23*, *KI175/23*, *KI176/23* i *KI201/23*, podnosilac zahteva: *Murat Syla, Gentian Syla, Shqipe Kelmendi, Rinor Sogojeva, Asdren Mustafaj i Besnik Elshani*, gore citiran, stavovi 148- 150).

55. Vraćajući se na okolnosti konkretnog slučaja, Sud podseća na obrazloženje presude [P. br. 274/2015] od 21. septembra 2022. godine Osnovnog suda, kojom je oglašen krivim za izvršenje krivičnog dela “*Legalizovanje lažnog sadržaja*”. U rom smislu, Sud posebno skreće pažnju na obrazloženje Osnovnog suda u vezi sa ispunjavanjem obeležja gore navedenog krivičnog dela, u kom slučaju je isti obrazložio: “*Okrivljeni je doveo ovaj sud u zabludu predstavljanjem lažne isprave da je postojalo lice po imenu [Rr.M] (brat okrivljenog), da bi dobio nepokretnost, tj. katastarsku parcelu br. 893/1, na površini od 0,47,00 ha, iako je ta nepokretnost pripadala romskoj porodici [S.M.], a kada se zna da je okrivljeni podneo predlog da se utvrdi smrt [Rr.M] (njegovog brata), što je sud potvrdio rešenjem Nd. br. 29/2001 od 09.04.2001. godine, a sudu nije predočio nijedan dokaz pre 1999. godine*”.
56. Sud dalje ističe i obrazloženje Apelacionog suda u pogledu obeležja krivičnog dela, kojom presudom je preinačio presudu Osnovnog suda, između ostalog, i prekvalifikacijom krivičnog dela:

[...] Utvrđeno je van svake sumnje iznošenje lažnih činjenica od strane optuženog [podnosioca zahteva] nadležnom sudu u vreme donošenja gore pomenute presude, a ako jeste, i presuda iz 2002. godine je izvedena kao dokaz prilikom odlučivanja 2014. godine, dakle, upotreba ove sudske odluke, znajući da je zasnovana na netačnim činjenicama, znači da je optuženi bio upoznat sa ovom okolnošću, što se potvrđuje i na pretresu kada se ovlašćeni zastupnik optuženog pozvao na presudu iz 2002. godine, a to je odlučna okolnost koja inkriminiše optuženog, jer koristi presudu iz 2002. godine prilikom meritornog odlučivanja 2014. godine.

[...] krivično veće ovog suda ocenjuje da se u konkretnom slučaju radi o korišćenju isprave - presude kao rezultat nerealnih dokaza prilikom odlučivanja presudom iz 2002. godine, stoga, radnja izvršenja ovog krivičnog dela od strane optuženog je upravo korišćenje ove odluke kao dokaza i ocene ovog dokaza prilikom odlučivanja 03.06.2014. godine, na koju se kako je utvrđeno u zapisniku sa pretresa, između ostalog, pozvao tadašnji punomoćnik okrivljenog, sada optuženog, tj. na presudu C.

br. 85/2001, i nije relevantno fizičko podnošenje ove presude, dok je sada optuženi bio upoznat sa sadržajem ove presude i ne samo to, već je predmet ocene bilo i rešenje o nasleđivanju, gde su obe ove odluke imale lažni sadržaj [...]". Sud primećuje da je obrazloženje Apelacionog suda potvrdio i Vrhovni sud.

57. Štaviše, Sud se poziva i na sadržaj člana 403. KZRK-a, gde je propisano krivično delo „*Legalizovanje lažnog sadržaja*“ na sledeći način:

“1. Ko dovodeњem u zabludu navede nadležni organ da u javnoj ispravi, registru ili knjizi overi nešto što je neistinito a treba da posluži kao dokaz u nekoj pravnoj stvari, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od tri (3) meseca do pet (5) godina.

2. Ko koristi takvu ispravu, registar ili knjigu iako zna da su lažni, kazniće se kaznom iz stava 1. ovog člana”.

58. Sud primećuje da su, u suštini, redovni sudovi, tačnije Apelacioni sud, kvalifikovali presudu [C. br. 85/2001] od 19. aprila 2002. godine Osnovnog suda (navedenu u svojoj presudi kao „*presuda iz 2002. godine*“), kao „*javnu ispravu*“ i nakon izvođenja relevantnih dokaza, uključujući izjave svedoka, koji dokazuju činjenično stanje, došao do zaključka da ista ima lažan sadržaj. S tim u vezi, utvrdio je da korišćenje ove javne isprave od strane podnosioca zahteva, odnosno okrivljenog u krivičnom postupku, znajući da ima lažan sadržaj, ispunjava zakonske uslove za izvršenje krivičnog dela iz stava 2, člana 403. KZRK-a.
59. Stoga, na osnovu gore navedenih zakonskih odredbi, Sud smatra da su redovni sudovi dali odgovore podnosiocu zahteva na njegove navode o ispunjenosti obeležja krivičnog dela „*Legalizovanje lažnog sadržaja*“, razradom materijalnog i procesnog prava primenljivog u konkretnom slučaju.
60. Štaviše, iz obrazloženja zaključaka redovnih sudova jasno se primećuje da se u smislu okolnosti konkretnog slučaja ne radi ni o „*očigledno pogrešnoj primeni zakona*“ niti o „*proizvoljnim*“ ili „*očigledno neobrazloženim*“ zaključcima od strane redovnih sudova, uključujući Vrhovni sud.
61. Shodno tome, Sud zaključuje da su navodi podnosioca zahteva o očigledno proizvoljnom tumačenju zakona i neobrazloženoj odluci u kontekstu povrede prava na pravično i nepristrasno suđenje u vezi sa obeležjem krivičnog dela „*Legalizovanje lažnog sadržaja*“, navodi koje spadaju u kategoriju „*odsustva očigledne ili evidentne povrede*“ i kao takvi, ti navodi podnosioca zahteva su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kako je definisano u stavu (2) pravila 34 Poslovnika.
62. Što se tiče navoda o nedostatku obrazloženja sudske odluke, Sud primećuje da podnosilac zahteva takođe naglašava da su njegovi glavni žalbeni navodi ostali nerešeni na svim nivoima pravosuđa, kao što su: (i) povreda stava 3, člana 311. (Izmena sastava pretresnog veća tokom odlaganja) ZKP-a, odnosno da je odlaganje pretresa trajalo više od 3 (tri) meseca i da je pretres trebalo da se održi pred drugim većem i da se ispitaju svi dokazi; (ii) izricanje kazne; i da su (iii) neki drugi navodi i argumenti tretirani površno, sa opštim, površnim argumentima i „*šablonskim*“ jezikom.
63. Što se tiče rešavanja navoda podnosioca zahteva koje je izneo u zahtevu za zaštitu zakonitosti u vezi sa povredom stava 3, člana 311 ranijeg ZKP-a, odnosno da je odlaganje pretresa trajalo više od 3 (tri) meseca i da je pretres trebalo da se održi pred drugim

pretresnim većem i da se ispitaju svi dokazi, Sud se poziva na ovu zakonsku odredbu kojom je, između ostalog, propisano: “[...] 3. Ako je glavni pretres bio odložen duže od tri (3) meseca, ili ako se pretres drži pred drugim predsednikom pretresnog veća, glavni pretres mora početi iznova i svi dokazi moraju biti ponovo izvedeni. [...]”.

64. Međutim, Sud podseća i na obrazloženje Vrhovnog suda u svojoj presudi od 25. septembra 2023. godine, gde se ističe: “Evidentno da prema odredbi člana 311. st. 3 ZKP-a, kada se izmeni sastav pretresnog veća, pretres počinje iznova. Ali u konkretnom slučaju u ovom krivičnom predmetu pretresno veće nije izmenjeno, jer je predmet razmatrao sudija pojedinac i to u zakonskom roku, a nije bilo odlaganja pretresa, kako se pogrešno turdi u zahtevu osuđenog”.
 65. U ovom kontekstu, Sud primećuje da se odredbe člana 311. (Izmena sastava pretresnog veća tokom odlaganja) ZKP-a primenjuju u slučajevima kada stvar ispituje pretresno veće, a ne sudija pojedinac, kao što je konkretni slučaj i da je, kako proizilazi iz obrazloženja Vrhovnog suda, suđenje sprovedeno u zakonskom roku.
 66. Sud takođe primećuje da je u vezi sa žalbenim navodom podnosioca zahteva za izricanje kazne, Apelacioni sud ublažio njegovu kaznu uzimajući u obzir olakšavajuće okolnosti u ovom slučaju, i preinačio mu glavnu kaznu zatvora u trajanju od 9 (devet) meseci na uslovnu kaznu, odnosno odlučio je da ne izvrši kaznu zatvora, ako u periodu od 2 (dve) godine, podnosilac zahteva ne izvrši neko drugo krivično delo.
 67. Pored toga, što se tiče navoda podnosioca zahteva da je Vrhovni sud tretirao neke od njegovih žalbenih navoda površno, sa opštim, površnim argumentima i „šablonskim“ jezikom, Sud takođe ističe deo obrazloženja ovog suda, koji je, odgovarajući na žalbene navode podnosioca zahteva, između ostalog, naglasio: “Takođe, izjava osuđenog [podnosioca zahteva], osim što je u suprotnosti sama sa sobom i svim drugim dokazima koji se nalaze u spisima predmeta, počev od opisa okolnosti u vezi sa prenosom ove imovine sa roditelja osuđenog na lice pod imenom [Rr.M], pokušavajući da obrazloži da je isti bio bolestan, nepokretan i da je preminuo kad je imao oko 36-37 godina, da je odvojeno sahranjen, da je njihov otac imao mnogo nepokretnosti i da na njegovoj sahrani niko od rođaka nije prisustvovao, nije održiva. Okolnosti koje su takođe u suprotnosti sa drugim materijalnim dokazima koje su utvrdili administrativni i sudski organi u Mališevu, tj. lice koje nikada ranije nije bilo upisano ni u matičnu knjigu rođenih ni u matičnu knjigu umrlih, dakle, čak ni kao nosilac bilo kakvog imovinskog prava kako je utvrđeno u katastarskom registru iz 1945. godine, vođen je na ime [Rr.H.M], a na osnovu činjenice rođenja ovog lica [Rr], ni na koji način nije utvrđeno da je ova imovina bila na ime brata osuđenog”.
- [...]

[...] prvostepeni sud je u obrazloženju presude nakon ocene dokaza utvrdio da je krivica osuđenog utvrđena sledećim izjavama: svedoka [H.M], koji je u svojoj izjavi istakao da poznaje porodicu [H.M], gde je sa ovom porodicom bio sused, da poznaje sve muškarce iz ove porodice i da ne zna da je ova porodica imala nekog muškarca koji se zvao Rrustem. Svedok [I.M] je na glavnom pretresu, između ostalog, izjavio da ima 65 godina, da imovina pripada [Rr.H.M], romske nacionalnosti, jer su u tom delu grada živeli pripadnici te zajednice, i ne zna da je osuđeni [podnosilac zahteva] i njegova porodica imala brata koji se zvao [Rr]. Isto tako i je svedok [B.H], na glavnom pretresu, između ostalog, izjavio da je dao izjavu u policiji i tužilaštvu i da su ga pitali za imena braće

[podnosioca zahteva] i da je izjavio da sve poznaje, ali za ime [Rr] nikad nije čuo da je njihova porodica imala nekog sa tim imenom”.

68. Sud primećuje da su redovni sudovi u suštini oglasili podnosioca zahteva krivim za krivično delo „Legalizovanje lažnog sadržaja“ na osnovu iskaza relevantnih svedoka i relevantne dokumentacije, čime je utvrđeno novo činjenično stanje. U vezi sa gore navedenim tvrdnjama podnosioca zahteva, Sud primećuje da su ih redovni sudovi dovoljno i konkretno obradili, između ostalog, objašnjavajući odnos između iznetih činjenica i primene pravnog osnova na kojem su se pozvali, odnosno na koji način dolaze u međusobnu korelaciju.
69. U smislu gore navedenog, Sud ocenjuje da su redovni sudovi odgovorili na bitne navode podnosioca zahteva, zasnivajući se na sve njihove argumente koji su gore navedeni. Shodno tome, tvrdnje podnosioca zahteva o nedostatku obrazložene sudske odluke u smislu člana 31. Ustava u vezi sa stavom 1. člana 6. EKLJP-a su očigledno neosnovane na ustavnim osnovama usled „odsustva očigledne ili evidentne povrede“ kako je definisano stavom (2) pravila 34 Poslovnika.

II. Što se tiče navoda o neprihvatanju dokaza

70. Sud podseća da podnosilac zahteva takođe, u dopuni svog zahteva 9. januara 2024. godine, navodi da mu je povređeno i pravo na jednaku zaštitu i pravično i nepristrasno suđenje, jer: (i) su iz krivičnog spisa oduzeta dokumenta, odnosno dokument sa oznakom „Abucni registar“ ili izvod iz registra imovinskih prava na nepokretnostima i da je, kada je podnosilac zahteva u krivičnom postupku tražio da se ovaj dokument izvede kao dokaz, Osnovni sud na pretresu odbio njegovo izvođenje na osnovu toga da je dokaz građanske, a ne krivične prirode; (ii) prema njemu, njegova osuđujuća presuda je zasnovana na pretpostavci da je predmetna parcela bila u vlasništvu romske porodice, a da nije zasnovana na dokazima, već samo na izjavi oštećene strane; i (iii) da je bio na meti kao jedini krivac, iako su u ovom slučaju mogli biti optuženi i članovi njegove porodice.
71. Sud podseća da je 24. septembra 2024. godine tražio od podnosioca zahteva da dostavi kopije svih žalbi i zahteva za zaštitu zakonitosti. Međutim, u vezi sa ovim zahtevom, Sud nije dobio odgovor od podnosioca zahteva. Uprkos tome, Sud primećuje da iz spisa predmeta, odnosno odgovarajućih sudskih odluka redovnih sudova i dva primerka zahteva za zaštitu zakonitosti, ne proizilazi da podnosilac zahteva tvrdi neprihvatanje dokaza od strane redovnih sudova, posebno pred redovnim sudovima, odnosno pred Apelacionim sudom i Vrhovnim sudom. Takođe, Sud smatra da je obaveza podnosioca zahteva da dokaže da je iscrpeo ovaj navod pred redovnim sudovima, koju nije ispunio pred Ustavnim sudom.
72. U takvom kontekstu, Sud se poziva na svoju sudsku praksu i praksu ESLJP-a u pogledu kriterijuma za iscrpljenost pravnih sredstava u suštinskom smislu i podseća da u takvim okolnostima takve navode ne može da razmatra Sud zbog nedostatka iscrpljenost pravnih sredstava u suštinskom smislu. Na osnovu iste sudske prakse, Sud je odbio da razmatra relevantne navode, jer nikada nisu podignuti pred redovnim sudovima, između ostalog, čak ni u slučajevima Suda: [KI119/17](#), podnosilac zahteva: *Gentian Rexhepi*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. maja 2009. godine, stav 71, [KI154/17](#) i [KI05/18](#), podnosilac zahteva: *Basri Deva, Aferdita Deva i društvo sa ograničenim sposobnostima "BARBAS"*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. jula 2019. godine, stav 92, [KI155/18](#), podnosilac zahteva: *Benson Buza*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. septembra 2019. godine, stav 50, [KI163/18](#),

podnosilac zahteva: *Kujtim Lleshi*, rešenje o neprihvatljivosti od 24. juna 2020. godine, stav 59 i [KI40/20](#), podnosilac zahteva: *Sadik Gashi*, rešenje o neprihvatljivosti od 20. januara 2021. godine, stav 66.

73. Sud ponavlja da iscrpljivanje pravnih sredstava obuhvata dva elementa: (i) iscrpljivanje u formalno-proceduralnom smislu, što znači mogućnost upotrebe pravnog sredstva protiv akta javnog organa u višoj instanci sa punom jurisdikcijom; i (ii) iscrpljivanje sredstava u suštinskom smislu, što znači prijavljivanje ustavnih povreda u „suštini“ pred redovnim sudovima kako bi poslednje navedeni imali mogućnost da spreče i isprave povredu ljudskih prava zaštićenih Ustavom i EKLJP-om. Sud smatra da su pravna sredstva iscrpljena samo kada su ih podnosioci zahteva, u skladu sa zakonima na snazi, iskoristili, u oba smisla (vidi, slučajeve Suda: [KI71/18](#), podnosilac zahteva: *Kamer Borovci, Mustafë Borovci i Avdulla Bajra*, rešenje o neprihvatljivosti od 21. novembra 2018. godine, stav 57; slučaj [KI119/17](#), gore citiran, stav 73; slučaj [KI154/17](#) i [KI05/18](#), gore citiran, stav 94; i slučaj [KI163/18](#), gore citiran, stav 61; [KI40/20](#), gore citiran, stav 67).
74. Takav stav je u potpunosti u skladu sa sudskom praksom ESLJP-a, na osnovu koje, ukoliko postoji pravno sredstvo koje omogućava redovnim sudovima da se bar suštinski pozabave argumentom o povredi prava, onda mora da se koristi to pravno sredstvo. Ako žalba podneta Sudu nije izričito ili suštinski podignuta pred redovnim sudovima kada je mogla biti podignuta tokom korišćenja pravnog sredstva koje je dostupno podnosiocu zahteva, tada je redovnim sudovima uskraćena mogućnost da rešavaju predmet, mogućnost koju pravilo o iscrpljivanju pravnih sredstava ima za cilj da pruži (vidi, između ostalog, slučaj ESLJP-a: *Jane Nicklinson protiv Ujedinjenog Kraljevstva i Paul Lamb protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 2478/15 i br. 1787/15 odluka u vezi sa prihvatljivošću od 23. juna 2015. godine, stav 90 i tu uključene reference; i vidi, takođe slučaj Suda: [KI119/17](#), gore citiran, stav 72; slučaj [KI154/17](#) i [KI05/18](#), gore citiran, stav 93; slučaj [KI155/18](#), gore citiran, stav 49; i slučaj [KI163/18](#), gore citiran, stav 60; i [KI40/20](#), gore citiran, stav 67).
75. Uzimajući u obzir ova načela i okolnosti u kojima, prema spisima predmeta, proizilazi da su ove konkretne tvrdnje podnosioca zahteva po prvi put iznete pred Sudom, Sud zaključuje da podnosilac zahteva nije dao priliku Apelacionom sudu i Vrhovnom sudu da se pozabave ovim navodima i, u tom slučaju, da spreče navodne povrede koje je podnosilac zahteva direktno pokrenuo pred ovim Sudom, ne iscrpljujući pravna sredstva u njihovom suštinskom smislu (vidi, između ostalog, slučajeve Suda: [KI118/15](#), podnosilac zahteva: *Dragiša Stojković*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. aprila 2016. godine, stavovi 30-39; slučaj [KI119/17](#), gore citiran, stav 74; slučaj [KI154/17](#) i [KI05/18](#), gore citiran, stav 95; i slučaj [KI163/18](#), gore citiran, stav 62).
76. Kao rezultat toga, Sud utvrđuje da se navod u vezi sa izuzećem sudije mora odbiti, kao neprihvatljiv, na proceduralnim osnovama zbog suštinskog neiscrpljenja svih pravnih sredstava, kako je propisano stavom 7, člana 113. Ustava, stavom 2, člana 47. Zakona i tačkom (b) stava (1) pravila 34 Poslovnika.

III. Što se tiče navoda o povredi člana 24. Ustava

77. Sud na kraju primećuje da podnosilac zahteva, pored gore razmotrenih tvrdnji, takođe navodi povredu člana 24. [Jednakost pred zakonom] Ustava. Međutim, u ovom kontekstu, isti samo pominje ovaj član, ali ne razrađuje dovoljno kako su i zašto redovni sudovi povredili ovaj član. Kao što je izraženo u drugim slučajevima, Sud ponavlja svoj stav da samo pominjanje i citiranje članova Ustava ili drugih međunarodnih instrumenata nije

dovoljno da bi se pokrenuli navodi o povredi ustavnih prava. Prilikom tvrdnji o povredi prava zagwarantovanih Ustavom i EKLJP-om, podnosilac zahteva mora da iznese dokaze i ubedljive argumente da dokaže navodne povrede (vidi, u ovom kontekstu, slučajeve Suda: [KI175/20](#), podnosilac zahteva: *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. aprila 2021. godine, stav 81; [KI166/20](#) podnosilac zahteva: *Ministarstvo rada i socijalne zaštite*, rešenje o neprihvatljivosti od 17. decembra 2020. godine, stav 52; [KI04/21](#), podnositeljka zahteva: *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 11. maja 2021. godine, stavovi 38-39, i [KI64/22](#), podnosilac zahteva: *Vatani Shpk*, rešenje o neprihvatljivosti od 29. septembra 2022. godine, stav 77).

78. S tim u vezi, Sud utvrđuje da navodi podnosioca zahteva o povredi člana 24. Ustava treba da se proglase očigledno neosnovanim u kategoriji "nepotkrepljenih ili neobrazloženih" navoda, kao što je propisano u članu 48. Zakona, tački (d) stava (1) i stavu (2) pravila 34 Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa stavom 7, člana 113. Ustava, članovima 20, 47 i 48. Zakona i tačkama (b) i (d) stava (1) i stava (2) pravila 34, kao i tačkom (b) stava (1) pravila 48. Poslovnika, dana 26. novembra 2024. godine, jednoglasno:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu Republike Kosovo, u skladu sa stavom 4, člana 20. Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu na dan objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo u skladu sa stavom 5, člana 20. Zakona.

Sudija izvestilac

Jeton Bytyqi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani